

12. Подела етнологије на општу, регионалну и националну

Ради прегледније анализе основног предмета, културе и народа, и њихових посебности, етнологија се дели на општу и посебне. Прва се бави универзалним одликама културе, независно од посебних људских скупина у времену и простору. Она проучава општа питања, груписана онако како је наведено на почетку овог течаја. Посебне етнологије се баве посебним питања и сегментима културе.

Ова подела је извршена према проблемском критеријуму. Међутим, у општим поделама етнолошког предмета постоје још неки важни критеријуми које је потребно поменути, не само зато што се тиме расветљавају посебни углови гледања на основни предмет, већ и зато што их као приступ негују друге науке, важне за етнолошко проучавање.

Једна од њих је географија, из које етнологија позајмљује приступ свом предмету и дели га на регионалне и националну етнологију. У прву групу би спадале етнологија старог и новог света, а унутар ње – посебних континената, подручја унутар њих, посебних држава и појединачних народа и нација унутар држава. У оквиру сваке од њих се проучавају основни сегменти и елементи културе, сва питања којима се баве општа и посебне етнологије, која су помињана раније, али у посебном оквиру и на конкретан начин, а не само као универзалне одлике.

Ова подела је веома важна за изучавање једног од кључних питања у етнологији, а то је етногенеза, постанак народа, и етнички процеси, од којих је зависило насељавање Земље и распоред народа, као и миграцијски процеси који су врло рано почели да се одвијају.

У етнологију старог света спадају етнологија Азије, Африке и Европе. У етнологију новог света – етнологија Средње, Јужне и Северне Америке, Аустралије и Океаније. Унутар њих постоје етнологије посебних континената и ужих подручја: Пиринејског полуострва, Скандинавије, Сибира, Амазоније, на пример.

Такође постоје и етнологије посебних група народа и народа: Словена, Келта, Скита и тсл. Затим, ту су и етнологије посебних култура и цивилизација: претколумбовских култура, Грчке, Рима, Египта, на пример. Или временских епоха: средњег века, антике и тсл.

Најзад, након образовања посебних држава, то су њихове посебне етнологије: Грчке, Југославије, Француске и тсл. А у време обликовања посебних нација и њихове појаве на историјској сцени и посебне националне етнологије.

Ове поделе су веома важне за друштвену праксу. Са једне стране, оне могу постати предмет идеологизације и политичких злоупотреба, нарочито у

критичним временима кад се мења политичка карта региона и света. Са друге стране, могу бити и позитивно примењене у истом тренутку када је потребно јасно одредити границе културних ареала и омеђити државне границе, као и територије унутар држава.

Будући да живимо у Европи, овде ћемо се укратко осврнути на етнологију Европе и њене опште одлике, које потом утичу и на посебне културне сегменте и појаве.

-Теорије о пореклу Европљана. Покушај реконструкције на основу језика и остатака материјалне културе.

-Основни етнички домени: најстарији слојеви становништва Европе.

-Етничке особине различитих таласа досељавања.

-Културна дифузија на европском континенту, главни преносиоци.

-Односи европских са другим народима: колонизација и обликовање идентитета.

-Кључне особености европског човека и његови културни доприноси. Европа је, у поређењу са другим континентима, распрострањена на мањем простору, који насељавају бројни народи и културе. Упркос асимилацији различитих културних слојева, код Европљана се обликовала индивидуална свест о властитој посебности. Афирмација појединачне личности започета је већ у предисторијским временима, код народа са родовским уређењем, наставила свој развој у античкој епохи, код Грка и Римљана, а посебно уобличена са појавом хришћанства. Позитиван рационализам је поставио темеље за будуће формирање нововековне културе са њеним друштвеним одликама: развојем науке и технике, тржишном привредом, парламентарном демократијом и националном државом. Сваки народ, који је пристизао у Европу, спонтано је улазио у такав образац, истовремено чувајући и негујући особености свог културног и етничког наслеђа.

-Шта данас значи бити Европљанин? Да ли је и како могуће очување европског идентитета?

Литература:

Основна

1. Ердџановић, Јован, 1939. *Основе етнологије*, Београд: Издање Кредитне и Припомоћне задруге професорског друштва, књ. 28, стр: 4-12.
2. Кизније, Џан, 1996. *Etnologija Evrope*, Beograd: Biblioteka XX vek

Секундарна

Timesov Atlas svjetske povijesti, Ljubljana, Zagreb: Cankarjeva založba, odabrana poglavlja

13. Култура и културе Западног Балкана: домородачке културе и миграцијски токови на Западном Балкану

-Етничка карта Балканског полуострва пре доласка Словена: састав народа, број и распоред у простору.

-Словени: порекло, начин живота у постојбини и миграције.

-Особености Јужних Словена.

-Теорије о месту и улози Словена у историји.

Литература:

Основна

Ердељановић, Јован, 1939. *Основе етнологије*, Београд: Издање Кредитне и Припомоћне задруге професорског друштва, књ. 28, стр: 145-187.

Секундарна

1. Дробњаковић, Боривоје, 1960. *Етнологија народа Југославије*, Београд: Народна књига, први део, стр: 41-124.
2. Vlahović, Petar, 1968. *Etnologija naroda Jugoslavije: materijalna kultura, skripta*, Beograd: b. i.
3. Влаховић, Петар, 1999. *Србија: земља, народ, живот, обичаји*, Београд: Етнографски музеј, Вукова задужбина, посебно стр: 55-111.